

Vastaanottokeskuksen elämää ohjaajan ja nuoren silmin

Naser Husseini

Nuori tulee uuteen maahan monin toivein ja odotuksin. Asuminen vastaanottokeskuksessa on kuitenkin haastavaa nuorille monesta syystä. Vastaanottokeskuksesta alkaa uusi elämänvaihe, jossa kaikki on uutta. Mukana kannetaan koko siihenastista elämää, myös matkaan liittyviä vaikeita tunteita: kotimaan ja perheen jättämistä, vaarallista ja pitkää matkaa ja sen aikana koettuja kiipeitäkin kokemuksia. Vastaanottokeskuksessa asutaan yhtäkkiä ilman perhettä, monen kymmenen samanikäisen nuoren kanssa, jotka saattavat olla hyvin erilaisista taustoista. Nuoret voivat olla eri kulttuureista ja maista, vaihtelevista elämäntilanteista ja perheistä.

Jokaisella nuorella on ennen vastaanottokeskukseen tuloaan omat ajatuksensa, tavoitteensa, suunnitelmansa ja toiveensa. Eurooppaa kohti on saatettu lähteä osittain virheellisin ja liian optimistisin tiedoin. Uusi tulija voi kokea alkuvaiheessa suurta pettymystä ja epäonnistumista, koska oma mielikuva Euroopasta on ollut toinen. Mielikuvissa on saattanut olla paikka, jossa on paljon odotettu rauha ja eikä mitään arjen ongelmia. Yhtäkkiä olet vieraassa maassa, oudossa kulttuurissa ilman kielitaitoa, pakotettuna odottamaan hitaasti etenevää oleskelulupaprosessia ja elämään vastaanottokeskuksessa, jossa joutuu kohtamaan omien tunteiden lisäksi muiden surua, masentuneisuutta, pettymystä, aggressiivisuutta – onneksi ilojakin. Monen erilaisen ihmisen kanssa asuminen ja äkillisesti syntyvät tilanteet saattavat vaikuttaa nuoren mielialaan helposti ja nopeasti.

Nuorten jaksaminen ja vointi vastaanottokeskuksessa voi riippua paljon lähtöolosuhteista. Voi olla hyvin vaikeaa sopeutua yhteisasumiseen, jos on saanut kasvaa rauhallisessa kodissa ja hyvässä perheessä, on ehtinyt opiskella ja vasta äskettäin menettänyt perheensä sodassa ja joutunut lähtemään pois kotimaasta. Menetykset ovat tuoreita ja järkyttäviä, mutta niitä ei ole tarvinnut tottua sietämään koko elämän ajan. Sopeutuminen voi olla jollekulle helpompaa, jos on joutunut paljon pahempiinkin tilanteisiin elämässään, esimerkiksi menettänyt perheensä jo lapsena, joutunut pakkotyöhön, käytetty hyväksi. Hän on saattanut elää sodan keskellä, elää kadulla, minkä vuoksi vastaanottokeskuksessa asuminen on suuri parannus aikaisemmin koettuun.

[Näkökulma](#) avaa Nuorisotutkimusverkostossa tehtävän tutkimuksen tuloksia yhteiskunnallisiksi puheenvuoroiksi ja kannanotoiksi. Näkökulmat sisältävät paitsi uutta tietoa nuorista, myös politiikkaan ja käytännön toimintaan suunnattuja ehdotuksia.

Nuorten turvapaikanhakijoiden elämää vastaanottovaiheessa -kirjoitussarja

Kirjoitussarja valaisee turvapaikkaa hakevien nuorten ja heidän parissaan toimivien kokemuksia ensimmäisistä kuukausista Suomessa. Kirjoittajat kuvaavat paitsi nuorten turvapaikanhakijoiden virallista asemaa myös arjen rakentumista, jota leimaavat sekä uudet sosiaaliset suhteet, elämäntavat ja -pakat että odottaminen, kuulumisen katkokset ja tulevaisuuden epävarmuus. Tässä moniäänisessä kirjoitussarjassa nuorten turvapaikanhakijoiden elämää analysoivat sekä tutkijat että nuorten parissa työskentelevät.

[Teemasarjan johdanto](#)

Ohjelmoitu arki

Vastaanottokeskuksessa joudutaan kontrolloituun arkeen: on noudatettava perussääntöjä, on esimerkiksi käytävä koulua, noudatettava päivärytmiä, siivottava, käytävä vierailuilla ja osallistuttava ohjaushetkiin kulttuurista, tasa-arvosta ja Suomen perustuslaista. Kouluun on pakko mennä ajoissa, jos ei ole mitään hyväksyttävää syytä olla poissa. Koulun jälkeen jokaisella nuorella on oma harrastuksensa, esimerkiksi urheilua, valokuvausta tai suomen kielien opiskelua vapaaehtoisten tai ohjaajien kanssa. Ohjaajat järjestävät erilaisia harrastuksia ja kiinnostavaa ohjelmaa nuorille.

Omat kokemukseni

Minä olen ollut yksi nuorista tulijoista. Olen asunut useassa vastaanottokeskuksessa ennen lupapäätöksen saamista, sen jälkeen opiskellut ja työllistynyt Suomessa. Nykyään toimin itse ohjaajana nuorten parissa vastaanottoyksikössä.

Minä olen kasvanut tavallisessa perheessä, jossa tärkeintä oli oppia kunnioittamaan vanhempiaan ja muita ihmisiä. Ehdin käydä omassa maassani jonkin verran koulua ja oppia vähän omaa kulttuuriani ennen kuin 12-vuotiaana menetin sodan vuoksi kaiken tämän hyvän. Perheeni ja sukuni hajosivat, jouduin menemään töihin ja osallistumaan oman kylän puolustamiseen kylän aikuisten miesten mukana, alaikäisenä.

Lapsuuteni oli hyvä, mutta siihen liittyi omaan vähemmistöön kohdistettua syrjintää ja sotakokemuksia. Kun lähdin kotimaastani, tulomatkeni Suomeen kesti kahdeksan kuukautta ja siihen sisältyi jälkeinpäin ajateltuna hyvin traumaattisia kokemuksia. Onnistuin kuitenkin pääsemään Suomeen, ja aloitin nuorena uuden elämän vastaanottokeskuksessa.

Vastaanottokeskusarkeni

Oli marraskuun pimeä ilta, kun minut vietiin vastaanottokeskukseen. Tunnelma oli sama, jota olin kokenut leipäjonossa Pariisissa: juoksua, kova meteli, kaikki nuoret pelaamassa jotakin ja kuuntelemassa musiikkia. Jotkut tulivat heti moikkaamaan ja toivottivat minut tervetulleeksi. Kaikista tärkeimpänä muistan iloiset ja ystävälliset ohjaajat, jotka tulivat halaillemaan minua ja sanoivat, että ”olet tosi tervetullut Suomeen”, ja he näyttivät selvästi ilonsa tästä asiasta.

Eräs nuori ohjaaja esittäytyi minun omaksi ohjaajakseni. Hän näytti pikaisesti minulle paikat ja tuli istumaan huoneeseeni ja juttelemaan kanssani. Olin 17-vuotias, mutta olin kokenut elämässäni jo paljon enemmän kuin samanikäinen suomalaisnuori tai mitä ikäni antoi ymmärtää. Olin ollut pitkän ajan ilman perhettä, olin ollut sodassa ja töissä. Matkalla olin ollut nälkäisenä ja kylmissäni vuoristossa ja joutunut näkemään kaverieni kuolevan matkalla. Kaikki eivät onnistuneet matkassaan. Jouduin tulomatalla juoksemaan leivän perässä pitkin eurooppalaisia katuja, nukkumaan tien vieressä, vessassa, missä milloinkin ja olemaan likaisissa vaatteissa vastoin tahtoani. Näiden kokemusten jälkeen vastaanottokeskus oli minulle kuin meluisa hotelli. Minulle riitti, että sain syötävää ja että nukuin taas sängyssä pitkästä ajasta.

Oma ohjaajani

Ensimmäinen keskustelu oman ohjaajani kanssa vei pois väsymykseni, ja tuntuu, että ehkä sittenkin voisin monen vuoden jälkeen aloittaa uuden elämän. Ohjaajani oli taitava ammattilainen. Hän sai minut ajattelemaan syvemmin ja herätettyä toivon uuteen elämään. Pitkästä ajasta tuntui, että minulla oli taas joku, joka oli kuin perheenjäsen ja halusi vilpittömästi auttaa minua eteenpäin.

Vastaanottokeskuksessa joudutaan kontrolloituun arkeen: on noudatettava perussääntöjä, on esimerkiksi käytävä koulua, noudatettava päivärytmiä, siivottava, käytävä vierailuilla ja osallistuttava ohjaushetkiin kulttuurista, tasa-arvosta ja Suomen perustuslaista.

Olin 17-vuotias, mutta olin kokenut elämässäni jo paljon enemmän kuin samanikäinen suomalaisnuori tai mitä ikäni antoi ymmärtää.

Vastaanottokeskuksessa, jossa minä olin, oli hyvin erilaisia ohjaajia. Parhaimmat ohjaajat olivat minusta niitä, joilla oli sosiaalista älykkyyttä: he olivat kärsivällisiä, ammattimaisia, ymmärsivät ja osasivat lukea tilanteita, eivät menettäneet malttiaan ja osasivat itse kontrolloida itseään. Näin vastaanottokeskuksessa kaikenlaisia tapahtumia – myös niitä, joissa ohjaajat käyttäytyivät epäammattimaisesti, riitelivät asukkaiden kanssa eivätkä osanneet kontrolloida itseänsä, huusivat ja käyttivät valtaa tavalla, joka ei ollut oikein.

Ohjaajana

Ohjaajana huomasin, että ei ole helppoa olla töissä vastaanottokeskuksessa. Koska yhtäkkiä olin nuorten maahanmuuttajien ohjaaja ja jonkinlainen roolimalli, käsitin että pitää ottaa huomioon jokainen askel, jonka otan, ja jokainen sana, jonka päästän suustani. Edustin Suomen kulttuuria, vaikka olin itsekin muualta tullut. Olin vastuullisessa työssä, johon kuuluu se, että siinä epätoivoisillekin nuorille yritetään rakentaa uutta elämää. Huomasin, että ohjaajana en voi olla töissä läsnä vain fyysisesti. Minun pitää osata lähestyä erilaisia ihmisiä, olla halukas auttamaan ja huomioida samaan aikaan useita kymmeniä nuoria tasa-arvoisesti.

Nuorten maahanmuuttajien vastaanottokeskuksessa ohjaajan pitää ymmärtää, että ihmiset ovat tulleet erilaisista maista ja kokeneet enemmän tai vähemmän ongelmia sekä lähtömaassaan että matkallaan. Ystävällisyys, nuorten hienovarainen lähestyminen, heidän kulttuurinsa kunnioittaminen, ammattimainen toimiminen erilaisissa tilanteissa ja ohjaajan omien tunteiden hallinta ovat ohjaamisen peruslähtökohtia. Jokaisella ohjaajalla saa olla oma ohjaustyylinsä, mutta kokemukseni mukaan ohjaajan asenteen pitää olla se, että hän on ohjattavilleen ikään kuin miniäiti, -isä, -veli, -sisko ja -opettaja, joka opettaa omalla esimerkillään, käyttäytymisellään ja puhetavallaan nuoria oman, uuden elämän rakentamisessa.

Olen ollut työssäni tosi iloinen, ja arvostan työnantajaani Pelastakaa Lapset ry:tä siitä, että he ovat ottaneet työhön ammattimaisia ohjaajia. Ohjaajat ovat olleet työssään läsnä, he ovat olleet aktiivisia nuorten suhteen ja luoneet iloisen ja myönteisen yhteisilmapiirin nuorten ja ohjaajien välille. Kaikki ovat yrittäneet olla osa samaa perhettä ja järjestää kaikenlaisia nuorten kannalta kiinnostavia juttuja.

Parhaimmat ohjaajat olivat minusta niitä, joilla oli sosiaalista älykkyyttä: he olivat kärsivällisiä, ammattimaisia, ymmärsivät ja osasivat lukea tilanteita, eivät menettäneet malttiaan ja osasivat itse kontrolloida itseään.

Kirjoittaja

Naser Hussein on toiminut ohjaajana nuorten turvapaikanhakijoiden asumisyksikössä. Hän on muuttanut Suomeen vuonna 2009.

Yhteystiedot

Nuorisotutkimusseura ry.
Asemapäällikönkatu 1 (3. krs)
00520 Helsinki
p. 020 755 2662
toimisto@nuorisotutkimus.fi
www.nuorisotutkimusseura.fi

Kirjoitussarjan toimittajat:
Veronika Honkasalo, Karim Maiche,
Henri Onodera, Marja Peltola ja
Leena Suurpää